

NUOREN PÄIHTEIDENKÄYTÖN TUNNISTAMINEN, ARVIOINTI JA HOITO OPISKELUTERVEYDENHUOLLOSSA

Päihdelääketieteen päivät
5.2.2021

Essi Muinonen
Kehittäjäterveydenhoitaja
Espoon kaupunki

Mielenterveys- ja päihdetyön menetelmät opiskeluterveydenhuollossa

Opas arviointiin, hoitoon ja käytäntöihin

Henna Haravuori
Essi Muinonen
Outi Kanste
Mauri Marttunen

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-722-0>

Myynnissä:

<http://kauppakv.fi/sis/THL/tuote/9789523027213>

Lisätietoa:

<https://www.thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyden-edistaminen> sivustoilla opiskelijoiden mielenterveydestä

OPPAASSA TARKASTELLAAN MIELENTERVEYS- JA PÄIHDETYÖTÄ JA SEN TOTEUTTAMISTA OPISKELUTERVEYDENHUOLLOSSA

- suunnattu ensisijaisesti opiskeluterveydenhuollon ammattilaisille – terveydenhoitajille ja lääkäreille – toisen asteen oppilaitoksiin ja ammattikorkeakouluihin
- tarjoaa työvälineitä ja menetelmiä mielenterveys- ja päihdeongelmien arvioinnin ja hoidon tueksi
- valikoitu ja osin sovellettu tuttuja menetelmiä opiskeluterveydenhuoltoon sopiviksi

OPPAAN SISÄLTÖ

1. Mielensterveys- ja päihdetyö, palvelut ja yhteistyö opiskeluterveydenhuollossa
2. Mielensterveys- ja päihdehäiriöiden tunnistaminen, arvioiminen ja hoidon tarpeen määrittely
3. Mielensterveys- ja päihdehäiriöiden hoito ja hoitomallit
4. Mielensterveys- ja päihdehäiriöiden hoitomenetelmät
5. Mielensterveyden edistäminen oppilaitoksissa
6. Mielensterveys- ja päihdetyön tilastointi

4	MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEHÄIRIÖIDEN HOITO JA HOITOMALLIT	63
4.1	Ahdistuneisuushäiriöt.....	63
4.2	Masennus	71
4.3	Syömishäiriöt.....	80
4.4	Stressi- ja traumaperäiset häiriöt	89
4.5	Neuropsykiatriset häiriöt	99
4.6	Unihäiriöt	108
4.6.1	Yksilöllinen unipäiväkirjaan pohjaava unisuunnitelma	112
4.6.2	Opiskeluterveydenhuollon uni-interventio	115
4.7	Päihteet	118
4.7.1	Alkoholi	123
4.7.2	Tupakka- ja muut nikotiinituotteet.....	126
4.7.3	Huumausaineet	128
4.7.4	Voimavarojen ja asenteiden selvittäminen	130
4.7.5	Strukturoitu päihdekohtainen haastattelu	131
4.7.6	Päihdeongelmien hoito	132
4.8	Toiminnalliset riippuvuudet	141

OPISKELUTERVEYDENHUOLLON ROOLI

Opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitajalla ja lääkärillä on keskeinen rooli opiskelijoiden päihdeongelmien varhaisessa tunnistamisessa, hoidossa ja tuen antamisessa

Opiskeluterveydenhuollon ammattilaisten osaamiseen kuuluu

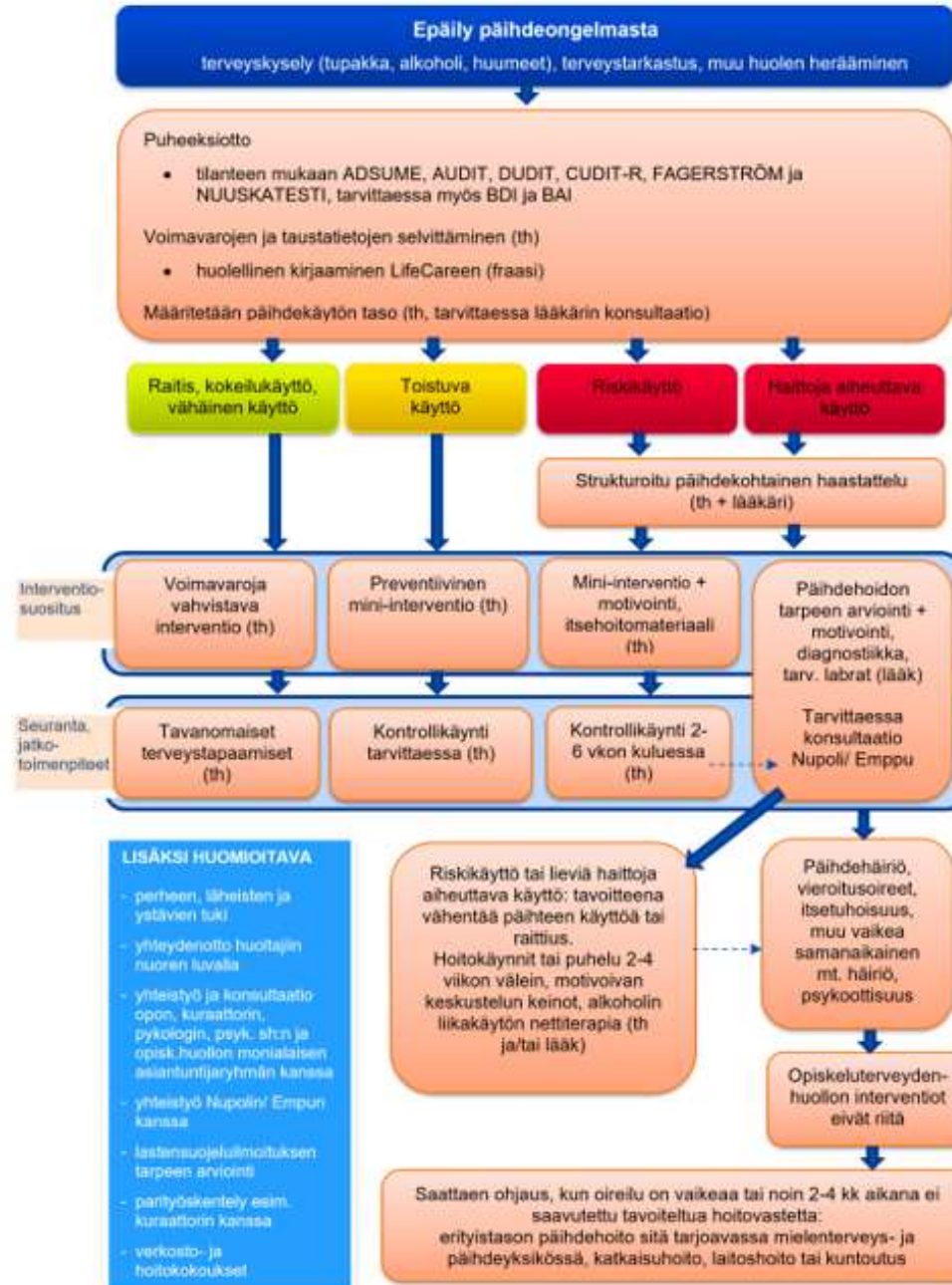
- Kyky ottaa puheeksi opiskelijan kanssa päihteidenkäyttöön liittyvät asiat
- Päihdeongelmien hoito- ja interventiovaihtoehtojen tuntemus
- Taito ohjata päihteiden käytön ongelmista kärsivä opiskelija tarpeenmukaiseen jatkohoitoon, jos opiskeluterveydenhuollossa tarjottava apu ja tuki eivät ole riittäviä
- Opiskelijan voimavarojen vahvistaminen

MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEHÄIRIÖIDEN TUNNISTAMINEN, ARVIOIMINEN JA HOIDON TARPEEN MÄÄRITTELY OPISKELUTERVEYDENHUOLLOSSA

- Terveyskysely ja –tarkastus tunnistamisen lähtökohtana
 - Terveystarkastuksen alkukartoitus
 - Lääkärin arviointi
 - Hoitosuunnitelman laatiminen
 - Terveyskysely ja terveystarkastus oireilun tunnistamisen apuna
 - Itsearviointilomakkeiden käyttö ja tulkinta
 - Lääkärin psykiatrinen arvio
 - Itsetuhoisuuden arviointi
 - Toimintakyvyn ja opiskelukyvyn arviointi
 - Hoidon tarpeen arviointi
- Terveystarkastuksen ja lääkärin yhteistyö laaja-alaisessa arvioinnissa kaiken keskiössä

ESPOON OPISKELUTERVEYDENHUOLLON PÄIHDETOIMINTAMALLI

Luonnos

TERVEYDENHOITAJAN JA LÄÄKÄRIN YHTEISTYÖ

Terveydenhoitaja ja lääkäri tekevät yhteistyötä opiskelijan mielenterveys- ja päihdeongelmia seulottaessa, arvioitaessa ja hoitoa suunniteltaessa

- Työparityöskentely parantaa tiedonkulkua, sujuvoittaa opiskelijan saamaa palvelua ja poistaa päällekkäistä työtä
- Terveydenhoitajan tulee voida konsultoida opiskeluterveydenhuollon lääkäriä joustavasti
- Lääkärin tulee myös pysyä tietoisena siitä, miten yhdessä sovitut terveydenhoitajan toteuttamat hoitointerventiot etenevät

ESPOON OPISKELUTERVEYDENHUOLLON PÄIHDETOIMINTAMALLI

Epäily päihdeongelmasta

terveyskysely (tupakka, alkoholi, huumeet), terveystarkastus, muu huolen herääminen

Puheeksiotto

- tilanteen mukaan ADSUME, AUDIT, DUDIT, CUDIT-R, FAGERSTRÖM ja NUUSKATESTI, tarvittaessa myös BDI ja BAI

Voimavarojen ja taustatietojen selvittäminen (th)

- huolellinen kirjaaminen LifeCareen (fraasi)

Määritetään päihdekäytön taso (th, tarvittaessa lääkärin konsultaatio)

ESPOON MT-FRAASI: ESITIEDOT

- Tulotilanne (kuka ohjannut ja miten ongelma tunnistettu)
- Perussairaudet
- Lääkitykset
- Aikaisemmat hoitokontaktit (opiskeluhoito, Nupoli tms, päihde- ja mielenterveyspalvelut, päihdepsykiatria jne), psyykkiset oireilut ja diagnoosit
- Itsetuhoisuus
- Opiskelukyky, opiskelun eteneminen, poissaolot, mahd. oppimisvaikeudet
- Kiusaamiskokemukset
- Toimeentulo, taloudellinen tilanne, mahd. Velat
- Perheen tilanne (väkivalta, päihteet, vanhempien sairaudet, mt-ongelmat, kuolemat, työttömyys)
- Huoltajien ja läheisten tietoisuus tilanteesta

TERVEYTEEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT

- Uni, ravitseminen, vapaa-aika, liikunta/ulkoilu, ruutuaika
- Kotiolot, asuminen
- Voimavarat
- Sosiaaliset suhteet ja tukiverkosto
- Päihteiden käytön taso (vähäinen käyttö, toistuva käyttö, riskikäyttö, haittoja aiheuttava käyttö)

NYKYTILA

- Yleisvaikutelma
- Itsetuhoisuus
- Oirekyselyt /toimintakykymittarit: tilanteen mukaan ADSUME, AUDIT, DUDIT, CUDIT-R, FAGERSTRÖM ja NUUSKATESTI, tarvittaessa myös BDI ja BAI
- Opiskelijan oma käsitys päihteiden käytöstä, käyttöhistoria, miten vaikuttaa toimintakykyyn (mitä jää arjessa tekemättä, mitä tekee saadakseen päihteitä)
- Opiskelijan oma motivaatio apuun
- Ajoterveys?

SUUNNITELMA/ JATKOHOITO

Lääkärin konsultaatio

Lastensuojeluilmoitus?

LISÄKSI HUOMIOITAVA

- perheen, läheisten ja ystävien tuki
- yhteydenotto huoltajiin nuoren luvalla
- yhteistyö ja konsultaatio opon, kuraattorin, psykologin, psyk. sh:n ja opisk.huollon monialaisen asiantuntijaryhmän kanssa
- yhteistyö Nupolin/ Empun kanssa
- lastensuojeluilmoituksen tarpeen arviointi
- parityöskentely esim. kuraattorin kanssa
- verkosto- ja hoitokokoukset

Riskikäyttö tai lieviä haittoja aiheuttava käyttö: tavoitteena vähentää päihteen käyttöä tai raittius.

Hoitokäynnit tai puhelu 2-4 viikon välein, motivoivan keskustelun keinot, alkoholin liikkakäytön nettiterapia (th ja/tai lääk)

Päihdehäiriö, vieroitusoireet, itsetuhoisuus, muu vaikea samanaikainen mt. häiriö, psykoottisuus

Opiskeluterveydenhuollon interventiot eivät riitä

Saattaen ohjaus, kun oireilu on vaikeaa tai noin 2-4 kk aikana ei saavutettu tavoiteltua hoitovastetta: erityistason päihdehoito sitä tarjoavassa mielenterveys- ja päihdeyksikössä, katkaisuhoido, laitoshoido tai kuntoutus